

Етичні норми

**Право на використання результатів
проекту**

Захист прав інтелектуальної власності

Етичні норми

Для усіх заходів, які фінансуються Європейською комісією, етичні норми є невід'ємною частиною досліджень від початку і до кінця. Етичні норми є ключовими у досягненні справжньої наукової досконалості, тому існує чітка потреба в етичній оцінці проектної пропозиції на стадії концепції не лише для збереження юридичних норм, але й для підвищення якості досліджень. Передбачається застосування фундаментальних етичних принципів та законодавства до наукових досліджень у всіх можливих галузях; цей процес називається **Процедура етичної атестації**.

На додачу до наукової оцінки, що охоплює науковий вимір, якість менеджменту і потенційного внеску, етична атестація забезпечує приналежність усіх наукових заходів, у рамках Горизонт 2020, до фундаментальних етичних принципів.

Процедура етичної атестації

Ця процедура стосується будь-яких заходів у рамках Горизонт 2020 і включає в себе **Процедуру етичного перегляду**, що відбувається до початку дії проекту, а також **Етичні перевірки та аудити**.

Процедура етичного перегляду

Усі проектні пропозиції, що в майбутньому отримають фінансування, проходять обов'язкову процедуру етичного перегляду, яка проводиться групою незалежних експертів. Цей перегляд починається з етичного скринінгу і, якщо потрібно, подальшого аналізу – Етичного оцінювання. Етичний перегляд може зауважити, щоб деякі етичні зобов'язання були прописані в грантовій угоді на обов'язковій основі.

Процедура етичного перегляду фокусується на дотриманні етичних правил та стандартів, відповідному європейському законодавству, міжнародних конвенцій та декларацій, національних свідоцтвах, пропорційності наукових методів та усвідомленні подавача проектної пропозиції етичних аспектів та соціального внеску запланованих досліджень.

Крок 1. Етичний скринінг

Перша фаза процедури етичного перегляду, етичний скринінг, виконується під час або одразу після наукової оцінки. Експерти з етики перш за все виконують попередній скринінг, беручи до уваги лише власну оцінку. Суть попереднього скринінгу полягає лише в ідентифікації потенційних етичних аспектів, а не в їхній оцінці.

Якщо буде знайдено хоча б один етичний аспект, відбувається повний етичний скринінг, під час якого надається оцінка меті, методології та потенційному внеску. Експерти детально ідентифікують усі проектні пропозиції, які вимагають узгодження на національному рівні. У зв'язку зі складнощами або характером етичних аспектів, експерти можуть рекомендувати проведення етичної оцінки, а не формулюють вимоги. Проектні пропозиції, в рамках яких відбуватиметься використання стовбурових клітин ембріона, автоматично переходять до другого кроку, етичної оцінки.

Крок 2. Етична оцінка

Для певної кількості проектних пропозицій (наприклад таких, які провадитимуться в країні з недостатньою кількістю етичних рамок), може відбуватися етична оцінка до моменту підписання грантової угоди.

Етична оцінка – це глибокий аналіз етичних аспектів проектних пропозицій, де беруться до уваги також результати скринінгу. Як зазначено вище, ця процедура виконується для усіх проектних пропозицій, де планується використання стовбурових клітин ембріона.

Етичні перевірки та аудити

Під час етичного скринінгу або оцінки експерти ідентифікують проекти, для яких потрібно провести етичні перевірки, які проводяться під час виконання проекту. Цю процедуру також може ініціювати ЄК.

Мета цієї процедури – допомогти партнерам проекту попередити етичні аспекти, які можуть виникнути в результаті виконання проекту, або попередити їх появу. Перевірка відбувається на основі інформації, наданої відповідними партнерами. Для обговорення цієї інформації партнерів, зазвичай, запрошують до Брюсселю, або проводять он-лайн зустріч.

У разі істотного порушення етичних принципів, цілісності наукового дослідження або відповідного законодавства, ЄК може провести етичний аудит відповідно до положень і процедур, викладених у грантовій угоді.

Перевірка і аудит можуть призвести до внесення поправок до грантової угоди. У важких випадках це може призвести, за рішенням відповідних служб ЄК, до обмеження грантової угоди, її скасування або інших належних заходів, відповідно до положень грантової угоди.

Кроки етичної атестації

Діяльність	Хто?	Коли?	Як?
Власна етична оцінка	Подавач проектної пропозиції	Фаза подання	Огляд етичних аспектів проектної пропозиції
Етичний скринінг/ попередній скринінг	Експерти	Фаза оцінки	Попередній огляд грантової угоди
Етична оцінка (для проектів з використанням стовбурових клітин, експериментами над людьми)	Експерти	Фаза оцінки/ Підготовки грантової угоди	Попередній огляд грантової угоди
Етична перевірка/ Аудит	Експерти	Виконання проекту	Перегляд завдань проекту/ інтерв'ю з партнерами

Процедура етичної атестації викладена в Правилах подачі проектних пропозицій, відповідних процедурах оцінки, відбору та підтримки проектних пропозицій.

У разі виникнення будь-яких питань можна звернутися до Служби етичного нагляду:

<http://ec.europa.eu/research/index.cfm?pg=enquiries>.

Право на використання результатів проекту

Виконання проекту передбачає поширення та використання результатів, а також надання відкритого доступу до усіх наукових публікацій, які стосуються результатів.

Поширення та використання результатів

Поширення результатів: якщо це не суперечить діючому законодавству, кожен партнер повинен якнайшвидше розповсюдити отримані результати для суспільства відповідними засобами (окрім тих, які повинні бути захищені), включаючи наукові публікації.

Більш детальна інформація щодо поширення результатів знаходиться у Статті 29 Анотованої моделі грантової угоди Горизонт 2020: http://ec.europa.eu/research/participants/data/ref/h2020/grants_manual/amga/h2020-amga_en.pdf#page=214.

Використання результатів: кожен партнер, протягом 4 років після закінчення дії проекту, повинен вжити заходів для уможливлення використання результатів проекту (прямо чи непрямо, головним чином через трансфер або ліцензування, див. Статтю 30) шляхом:

- Використання їх у подальшій науковій діяльності;
- Розвитку, створення або комерціалізації продукту або процесу;
- Створення і експлуатації служби надання послуг;
- Використання результатів у процесі стандартизації.

Більш детальна інформація щодо використання результатів знаходиться у Статті 28 Анотованої моделі грантової угоди Горизонт 2020: http://ec.europa.eu/research/participants/data/ref/h2020/grants_manual/amga/h2020-amga_en.pdf#page=207.

Відкритий доступ до публікацій та дослідницьких даних

Відкритий доступ (ВД) – це безкоштовний он-лайн доступ до рецензованих наукових публікацій і дослідницьких даних. ВД не є обов'язковою умовою для публікації, не має нічого спільного з патентуванням; публікації з відкритим доступом також проходять процес рецензування.

Відкритий доступ до публікацій – дві основні бізнес-моделі:

- Самоархівування: архівування рукописів з відкритим або відтермінованим доступом, наданих автором (т.з. Зелений ВД), після встановленого видавцем терміну;
- Публікації з ВД: сплачуються кошти і документи одразу публікуються з відкритим доступом, наданого видавцем (т.з. Золотий ВД).

У Горизонт 2020 надання відкритого доступу до публікацій у проектах, що фінансуються ЄК, є обов'язковою умовою.

Відкритий доступ до дослідницьких даних - пілотний проект в Горизонт 2020

У рамках Горизонт 2020 буде запроваджено пілотний інструмент по відкритому доступу до дослідницьких даних. Учасники проектів, які будуть підтримані для фінансування у рамках цього інструменту, повинні створити План менеджменту даних, де буде чітко зазначено, які дані повинні бути відкриті: які дані повинні отримати в результаті проекту, яким чином ці дані можна використати, перевірити, повторно використати та зберегти.

Більш детальна інформація щодо відкритого доступу бенефіціарів у проектах Горизонт 2020 знаходиться у Посібнику:

http://ec.europa.eu/research/participants/data/ref/h2020/grants_manual/hi/oa_pilot/h2020-hi-oa-pilot-guide_en.pdf (документ у форматі pdf, англійською мовою).

Посібник щодо менеджменту даних у Горизонт 2020:

http://ec.europa.eu/research/participants/data/ref/h2020/grants_manual/hi/oa_pilot/h2020-hi-oa-data-mgt_en.pdf (документ у форматі pdf, англійською мовою).

Захист прав інтелектуальної власності

Під час підписання грантової угоди кожен партнер підписує Угоду щодо основи (Agreement on background). Під «основною» маються на увазі будь-які дані, ноу-хау або інформація (будь-якої форми або природи - матеріальної чи нематеріальної), включаючи будь-які права, такі як права інтелектуальної власності, якими бенефіціари володіли до моменту підписання грантової угоди і які необхідні для використання результатів.

Якщо бенефіціар порушить будь-яку статтю цієї угоди, проект може бути скорочений.

Окремі дані, права або інформація, які підпадають під поняття «основа», також можуть бути виключені з цього списку за проханням бенефіціарів. Таке виключення може бути тимчасовим або частковим (наприклад, обмежити доступ до певних даних окремим бенефіціарам). Якщо доступ до даних є питанням правових обмежень певної країни, то відповідний бенефіціар повинен поставити інших партнерів до відома до моменту підписання грантової угоди.

Право доступу

Під правом доступу мається на увазі право на використання результатів. Таке право надається у письмовій формі. Право доступу не включає в себе право на суб-ліцензії, якщо в угоді не вказано інше.

Бенефіціари повинні на безкоштовній основі надати одне одному право доступу до інформації і даних для виконання завдань проекту у тому випадку, якщо бенефіціар-власник цих даних до моменту підписання

грантової угоди не повідомив про правові обмеження або передачу цих даних на комерційній основі. Запит на право доступу до інформації можна подати не пізніше 1 року після закінчення дії проекту.

Володіння результатами проекту

Право на володіння результатами проекту має той бенефіціар, котрий їх досяг протягом дії проекту.

Два або більше бенефіціарів мають право спільно володіти результатами, якщо:

- Їхні спільні зусилля призвели до отримання цих результатів;
- Неможливо точно визначити внесок кожного бенефіціара в процес отримання результатів або розподіл цих результатів є неможливим для їх захисту.

Спільне володіння повинно бути письмово підтверджене, включаючи умови володіння і обов'язки співвласників.

Кожен співвласник може надати третій стороні неексклюзивну ліцензію на використання спільних результатів. В цьому випадку бенефіціар повинен поставити до відома інших співвласників за 45 діб і\або надати відповідну компенсацію. Також співвласники можуть змінити режим володіння (наприклад, передати результати єдиному власнику з правом доступу до них інших бенефіціарів).

Права третіх сторін

Бенефіціари повинні впевнитись, що їх зобов'язання у рамках грантової угоди, стосовно результатів, є забезпечені, підписуючи угоди з будь-якою третьою стороною, яка може вимагати права на результати проекту (наприклад, субконтрактні особи, наймані працівники і т.п.).

Якщо результати проекту продукує третя сторона, бенефіціар повинен отримати усі необхідні права від третьої сторони на володіння результатами. Якщо таке отримання прав не є можливим, то слід відмовитись від послуг третьої сторони.

Спільне володіння ЄС, Євратомом і Агентством для захисту результатів

ЄС, Євратом або Агентство можуть привласнити результати проекту для їх захисту за згоди відповідного бенефіціара, якщо бенефіціар має намір поширити результати без відповідного захисту, окрім наступних випадків:

- Захист результатів не є можливим, розумним або виправданим (за певних обставин, які вказуються);
- Для комерціалізації або запровадження у виробництво недостатньо потенціалу;
- Бенефіціар має намір передати результати іншому бенефіціару, розташованому у країні ЄС або асоційованій країні, який їх захищатиме.

До того, як результати буде поширено, бенефіціар може відмовитись їх поширювати, завчасно інформуючи про це ЄК. Відмова можлива лише в тому випадку, якщо поширення результатів може нашкодити правовим

інтересам бенефіціара. Якщо ЄК вирішить присвоїти право власності, то бенефіціар отримає повідомлення про це за 45 діб. Також ЄС, Євратом і Агентство можуть, за згоди бенефіціара, присвоїти права в тому випадку, якщо бенефіціар має намір зупинити захист результатів або не продовжуватиме строк захисту. У цьому випадку бенефіціар повинен за 60 діб повідомити Комісію про свої наміри, до того часу, коли захист перестане діяти. Відмова надалі захищати результати можлива лише в тому випадку, якщо це нашкодить правовим інтересам бенефіціара.

Захист результатів проекту

Бенефіціари повинні захищати результати проекту, навіть якщо це вимагає подальших розробок або приватного інвестування. Це зобов'язання є доцільним і для тих бенефіціарів, які не отримують фінансування ЄС.

Бенефіціари можуть обрати будь-яку форму захисту:

- Патент;
- Торгівельна марка;
- Конфіденційність;
- Ринкова таємниця;
- Авторське право;
- Вибірничий зразок.

Обрати форму захисту слід відповідно до специфіки результатів або діяльності, кожна форма надає відповідний ефективний захист. У деяких випадках є доцільним обрання конфіденційності або відтерміноване оформлення патенту. Витрати на захист результатів є прийнятними для ЄК.

Обдумуючи можливість захисту результатів, бенефіціари також повинні брати до уваги правові інтереси інших бенефіціарів. Вказуючи на правові інтереси, бенефіціар повинен чітко зазначити, яким чином захист може зашкодити йому (особливо економічно).

Захист результатів повинен відбуватися протягом відповідного часу і мати відповідне територіальне покриття. У заявках на патенти імена винахідників повинні бути вказані вірно, оскільки помилки або шахрайство можуть призвести до анулювання патенту.

Європейська Служба захисту прав інтелектуальної власності:
<https://www.iprhelpdesk.eu/>.

У разі виникнення питань звертайтеся до **Національного інформаційного центру зі співробітництва з ЄС у сфері науки і технологій**

Адреса: офіс 801, вул. Горького 180, Київ, 03680

Телефон: +38 (044) 529

0332

E-mail: post@fp6-nip.kiev.ua

Веб: www.fp7-ncp.kiev.ua